

Ν.Ε. ΓΛΩΣΣΑ Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση των προτάσεων

Οι διάφοροι τρόποι σύνδεσης των προτάσεων

□ **Πρόταση** ονομάζεται η ομάδα λέξεων που οργανώνεται γύρω από ένα ρήμα, εκφράζει ένα μόνο νόημα και συνήθως έχει σύντομη διατύπωση.

✓ Οι προτάσεις, ως προς τη σχέση τους με τις άλλες, είναι δύο ειδών:

α. κύριες και β. ανεξάρτητες:

α. **Κύρια ή ανεξάρτητη** λέγεται η πρόταση που δεν εξαρτάται από καμία άλλη, μπορεί δηλαδή να σταθεί μόνη της στο λόγο, π.χ. Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα.

β. **Δευτερεύουσα ή εξαρτημένη** ονομάζεται η πρόταση που συμπληρώνει το νόημα μιας άλλης πρότασης και εξαρτάται από αυτή, π.χ. Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα, η οποία βρίσκεται στη βαλκανική χερσόνησο.

(Η δευτερεύουσα πρόταση η οποία βρίσκεται στη βαλκανική χερσόνησο συμπληρώνει το νόημα της κύριας Η Ελλάδα είναι μια ευρωπαϊκή χώρα και δεν μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο).

□ **Περίοδος** ονομάζεται ένα τμήμα λόγου που εκτείνεται από τελεία σε τελεία και μπορεί να αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις, π.χ. Η πραγματική ιστορία της Ελλάδας είναι ο πολιτισμός της. (η περίοδος αποτελείται από μία πρόταση)

Τα παιδιά στο σχολείο καλούνται να μάθουν να ξεχωρίζουν τα κοινά στοιχεία που έχουν μεταξύ τους κουλτούρες που στην πρώτη ματιά μοιάζουν διαφορετικές, να εκτιμούν την αξία άλλων πολιτισμών εκτός από το δικό τους, να αναγνωρίζουν την ετερογένεια, και όχι την ομοιογένεια, ως βασικό χαρακτηριστικό των σύγχρονων κοινωνιών. (η περίοδος αποτελείται από επτά προτάσεις).

Πώς συνδέονται οι προτάσεις μεταξύ τους

Σχήμα ασύνδετο: Οι προτάσεις μπαίνουν η μια κοντά στην άλλη, χωρίς σύνδεσμο αλλά με κόμμα.

Π.χ. Χόρευαν, πηδούσαν, τάραζαν τον κόσμο από τις φωνές.

Παρατακτική σύνδεση: Λέγεται έτσι γιατί με αυτή παρατάσσουμε, δηλαδή τοποθετούμε όμοιες προτάσεις (κύρια με κύρια ή εξαρτημένη με εξαρτημένη) τη μια δίπλα στην άλλη.

Π.χ.

Μιλούσε/ και έγραφε./ Αν έχεις διάθεση /και αν μπορείς,/ έλα το απόγευμα.
κύρια κύρια εξαρτημένη εξαρτημένη κύρια

Παρατακτική σύνδεση έχουμε, όταν δύο ή περισσότερες προτάσεις συνδέονται μεταξύ τους με

1. τους συμπλεκτικούς συνδέσμους (και, ούτε ,μήτε)
2. τους διαχωριστικούς (ή, είτε)
3. τους αντιθετικούς (αλλά, μα)
4. τον επεξηγηματικό δηλαδή

Στην παρατακτική σύνδεση οι προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα.

Μπροστά από τους συμπλεκτικούς και τους διαχωριστικούς συνδέσμους δε βάζουμε κόμμα.

Π.χ. Ο Θόδωρος παίζει και γελάει.

Βάζουμε κόμμα μπροστά από τους αντιθετικούς συνδέσμους, όταν αντιθέτουν προτάσεις (όταν δηλαδή υπάρχει ρήμα και πριν και μετά το σύνδεσμο) .

Διάβασα τα Μαθηματικά, **αλλά** δε τα κατάλαβα.

Υποτακτική σύνδεση: Λέγεται έτσι γιατί με αυτή υποτάσσουμε, δηλαδή εξαρτούμε την εξαρτημένη πρόταση από μια άλλη. Οι προτάσεις που συνδέονται είναι ανόμοιες, δηλαδή η μία είναι κύρια και η άλλη εξαρτημένη.

Π.χ. Δεν ήρθα, γιατί ήμουν άρρωστος.
κύρια εξαρτημένη

Κάποτε όμως μια εξαρτημένη πρόταση εξαρτάται από άλλη εξαρτημένη που συνδέεται υποτακτικά με την κύρια.

Π.χ. Έφτασε νύχτα, γιατί ήταν πολύ αργά, όταν ξεκίνησε.
κύρια εξαρτημένη εξαρτημένη

Παρατακτικοί σύνδεσμοι

συμπλεκτικοί και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ

αντιθετικοί αλλά, μα, όμως, παρά, μόνο, ωστόσο, εντούτοις, μάλιστα, ενώ, μολαταύτα, εξάλλου, μολονότι

διαχωριστικοί ή, είτε

συμπερασματικοί λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως

επεξηγηματικός δηλαδή

Η στίξη στην παρατακτική σύνδεση

- Πριν από τους διαχωριστικούς συνδέσμους ή, είτε δεν μπαίνει κόμμα.
- Σχεδόν ποτέ δεν μπαίνει κόμμα πριν από το συμπλεκτικό σύνδεσμο και.
- Βάζουμε πάντα κόμμα πριν από το αλλά και.
- Συνήθως με το ωστόσο ξεκινά νέα περίοδος, γι' αυτό τις περισσότερες φορές υπάρχει πριν από αυτό τελεία.

Οι κυριότεροι υποτακτικοί σύνδεσμοι

ειδικοί ότι, πως, που

τελικοί να, για να

χρονικοί όταν, καθώς, αφού, αφότου, ενώ,

πριν, πριν να, προτού, ώσπου,

ωσότου, όποτε

αιτιολογικοί γιατί, διότι, επειδή, αφού

υποθετικοί αν, εάν, άμα

αποτελεσματικοί ώστε, ώστε να, που

διστακτικοί μήπως, μη(ν)

Συνδεδεμένες λέξεις στην υποτακτική σύνδεση

υποτακτικοί σύνδεσμοι όταν, ότι, γιατί, αν

μόρια να

συνδεδεμένες φράσεις την ώρα που, κάθε φορά που, εκεί που

αναφορικές αντωνυμίες όποιος, όσος, ό,τι, ο οποίος, που

αναφορικά επιρρήματα όπου, όπως, που, όσο

ερωτηματικές αντωνυμίες ποιος, τι, πόσος

ερωτηματικά επιρρήματα πού, πώς, πότε, πόσο

Η στίξη στην υποτακτική σύνδεση

- Στην υποτακτική σύνδεση, συνήθως η δευτερεύουσα πρόταση χωρίζεται με κόμμα από την πρόταση που προσδιορίζει, όταν δηλώνει κάποια επιρρηματική σχέση (χρόνο, αιτία, σκοπό, αποτέλεσμα κ.λπ.)

π.χ. Έφυγε θυμωμένος, επειδή του μίλησαν απότομα.

- Όταν μια δευτερεύουσα πρόταση λειτουργεί ως αντικείμενο, υποκείμενο ή κατηγορούμενο στο ρήμα μιας άλλης πρότασης, τότε οι δύο προτάσεις δε χωρίζονται με κόμμα.

π.χ. Η Ασπασία είπε ότι δε θα έρθει στην εκδρομή (η δευτερεύουσα πρόταση ότι δε θα έρθει στην εκδρομή είναι αντικείμενο του ρήματος είπε της κύριας πρότασης).